UNIWERSYTET EKONOMICZNY W POZNANIU

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Książka:

Sprawozdanie Związku Banków w Polsce za rok 1932. Warszawa, 1933, 15, [1] strona

Książka zdigitalizowana i udostępniona cyfrowo w ramach zadań projektu pt. „Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39« H. Maciejewskiej" (SONB/SP/550684/2022)

Minister Edukacji i Nauki

Społeczna Odpowiedzialność Nauki

SPRAWOZDANIE
ZWIĄZKU BANKÓW
W POLSCE

ZA ROK
1932

WARSZAWA / 1933

1343.III

SPRAWOZDANIE
ZWIĄZKU BANKÓW
W POLSCE

ZA ROK
1932

1343.

WARSZAWA / 1933

Spis rzeczy.

	str.
Spis członków Związku Banków w Polsce	3
Spis władz	4
Sprawozdanie za rok 1932	5

Sytuacja bankowa (str. 9). Kredyty bankowe (str. 12). Organizacja Związku (str. 14)

Bilans łączny 19-stu banków, należących do Związku.

~~1343 III~~

41060 III

D.1953/386/16

CZŁONKOWIE ZWIĄZKU BANKÓW W POLSCE

1. Akcyjny Bank Hipoteczny
2. Bank Angielsko-Polski
3. Bank Cukrownictwa
4. Bank Dyskontowy Warszawski
5. Bank Francusko-Polski
6. Bank Handlowo-Przemysłowy w Łodzi
7. Bank Handlowy w Warszawie
8. Bank Komercjalny
9. Bank Kratochwill i Pernaczyński
10. Bank Kwilecki, Potocki i Ska
11. Bank Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego
12. Bank Towarzystw Spółdzielczych
13. Bank Zachodni
14. Bank Związku Spółek Zarobkowych
15. Powszechny Bank Kredytowy
16. Powszechny Bank Związkowy w Polsce
17. Śląski Zakład Kredytowy

Komunalny Bank Kredytowy

Władze Związku Banków w Polsce

w dniu 31 grudnia 1932 r.

Zarząd:

Witold Broniewski	Dyrektor Banku Związku Spółek Zarobkowych
Dr. Wacław Fajans	Dyrektor Powszechnego Banku Związkowego w Polsce
Leopold Hebda	Członek Zarządu Banku Cukrownictwa
Paweł Heilperin	Prezes Dyrekcji Banku Dyskontowego Warszawskiego
Władysław Heinrich	Dyrektor Banku Towarzystw Spółdzielczych
Mieczysław Hofman	Dyrektor Banku Handlowego w Warszawie
Andrzej Rotwand	Prezes Zarządu Banku Zachodniego

Prezydjum:

Prezes:

Dr. Wacław Fajans

Wice-Prezesi:

Witold Broniewski
Paweł Heilperin

Dyrektor:

Stanisław Skonieczny

SPRAWOZDANIE
ZWIĄZKU BANKÓW W POLSCE
ZA 1932 ROK.

Wszechświatowy kryzys gospodarczy, który w roku 1931 objawił się w formie bardzo ostrej i gwałtownej, przeszedł w roku 1932, a specjalnie w drugiej jego połowie, w fazę przesilenia przewlekłego z pewną tendencją do stabilizacji. Silniejsze wstrząsy przeżywały tylko Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, jak widać z kształtowania się wskaźników produkcji przemysłowej oraz wskaźników cen, które wykazują bardzo poważny spadek. Rząd amerykański, pragnąc przeciwdziałać socjalnym i gospodarczym skutkom kryzysu, coraz silniej wchodził na drogę inflacji, dążąc przez obniżenie wartości dolara do podniesienia wewnętrznych cen na towary, a, co za tem idzie, do ożywienia produkcji krajowej. Rezultatem tej polityki było, że na międzynarodowych rynkach pieniężnych zagadnienie kursu dolara zaczęło odgrywać decydującą rolę. Waluta dolarowa, która dotychczas uchodziła za niewzruszoną i cieszyła się tak wielkiem zaufaniem zagranicy, że w całym szeregu krajów odgrywała rolę nieoficjalnej drugiej waluty, — zaczęła tracić charakter pieniądza międzynarodowego, pomimo że zabezpieczenie jej podkładem złota, jak również kształtowaniem się bilansu handlowego i płatniczego Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej powinno jej było zapewnić maximum zaufania. W roku 1932 kurs dolara wykazywał w stosunku do mocnych walut, jak frank francuski, frank szwajcarski i floren holenderski, poważniejsze odchylenia od parytetu, które przy franku francuskim dochodziły do 0.74% na korzyść franka francuskiego, przy franku szwajcarskim do 1,36% na korzyść franka szwajcarskiego, przy florenie holenderskim do 0,87% na korzyść florena.

W ciągu więc dwóch ostatnich lat dwie waluty, które dotychczas uchodziły za niewzruszone — angielski funt sterling i dolar Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej — utraciły swą dotychczasową opinję niewzruszalności. Ciekawą jest przytem rzeczą, że przyczyny, które wpływały na zachwianie się kursu funta i kursu dolara, były odmienne. Funt odszedł od parytetu w wyniku ujemnego kształtowania się bilansu płatniczego Anglji i kurczenia się zapasów złota banku emisyjnego. System kredyto-

wy Anglji nie uległ zachwianiu. Odmiennie przedstawia się sprawa dolara. Bilans handlowy i bilans płatniczy Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej jest dodatni; zapas złota, znajdującego się w bankach Rezerwy Federalnej oraz w skarbie państwa i w obiegu, przejściowo tylko wykazywał spadek w połowie 1932 r. skutkiem wycofywania przez banki emisyjne europejskie swych rezerw złotych, znajdujących się w Stanach Zjednoczonych; poczynając od lipca 1932 r., zapas złota wykazuje stały wzrost i na koniec roku wynosi 4,5 miljarda dolarów, t. j. więcej, niż w końcu 1931 r. Pozycja dolara została zaatakowana od wewnątrz: nadwyżka podaży towarów nad popytem pociągnęła za sobą spadek cen i kurczenie się produkcji; rezultatem tego stanu rzeczy było zachwianie się systemu kredytowego amerykańskiego i utrata poważnej części zaoszczędzonego płynnego kapitału narodowego. W dalszej konsekwencji faktów następuje gwałtowny wzrost bezrobocia, które wyraża się pod koniec roku cyfrą 10 miljonów ludzi bez pracy — zjawisko dotychczas nieznane zupełnie w Ameryce. Kierownicy nawy politycznej Stanów Zjednoczonych postanowili przeciwdziałać spadkowi cen towarów i kurczeniu się produkcji za pomocą obniżenia wartości pieniądza.

Amerykańska polityka walutowa odbije się niewątpliwie na międzynarodowych stosunkach handlowych, stwarzając premję eksportową dla Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Inne państwa w obronie swych interesów handlowych będą zmuszone naśladować metodę amerykańską i obniżyć wartość własnej waluty, bądź też bronić się przed nadmiernym importem towarów amerykańskich podwyższeniem barjery celnej.

Reperkusje wypadków amerykańskich na polskie stosunki gospodarcze będą miały swoje strony dodatnie i ujemne. Polska, jako kraj dłużniczy, którego zobowiązania w stosunku do zagranicy w znacznej mierze opiewają na walutę dolarową, — uzyska poważne korzyści ze spadku dolara przez zmniejszenie obdłużenia gospodarstwa narodowego, mającego zobowiązania dolarowe. Z drugiej jednak strony, eksportowi polskiemu mogą grozić niebezpieczeństwa, — szczególnie w zakresie wywozu artykułów żywnościowych, o ile międzynarodowe ceny tych artykułów ulegną wskutek spadku dolara zniżce. Pozatem, wahania waluty amerykańskiej muszą wywołać również perturbacje w wewnętrznych stosunkach gospodarczych w Polsce, — nie należy bowiem zapominać, że dolar odgrywał u nas rolę drugiej waluty wewnętrznej i cały szereg tranzakcyj, jak również umów jest zawierany w tej walucie. W tych wszystkich wypadkach wierzyciel krajowy poniesie, w przerachowaniu na złote polskie, straty. Zaznaczyć jednak należy, że stopniowy zanik zaufania do dolara, jaki postępował w roku 1932, umożliwił w znacznej mierze konwersję krótkoterminowych należności dolarowych na walutę złotową, bądź inne waluty, — jak również umożliwił właścicielom tezauryzowanych kapitałów dolarowych konwersję ich na złoto. Ten ostatni fakt znajduje potwierdzenie w znacznem zwiększeniu importu złota w roku 1932 w porównaniu z latami ubiegłemi, a mianowicie: w roku 1930 import złota wynosił 32 miljony złotych, w roku 1931 — również 32 miljony złotych, a w roku 1932 — 147 miljonów złotych.

Na tle tych wielkich powikłań walutowych, jakie ogarnęły cały szereg

krajów, z Anglją i Stanami Zjednoczonemi Ameryki Północnej na czele, — podkreślić należy fakt utrzymania przez walutę polską swej mocnej pozycji, pomimo że wszechświatowy kryzys gospodarczy dotknął w równie silnej mierze nasz kraj. Jest to wynik deflacyjnej polityki Banku Polskiego, który swą politykę kredytową i emisyjną normował według posiadanych zapasów złota i dewiz zagranicznych. Zapas ten na 31 grudnia 1931 r. wynosił łącznie z dewizami, niezaliczonemi do pokrycia, 813 miljonów złotych, na 31 grudnia 1932 r. zmniejszył się do 638 miljonów złotych. W związku z tem działalność kredytowa Banku Polskiego zmniejszyła się z 796 miljonów złotych do 699 miljonów złotych, działalność zaś emisyjna z 1.218 miljonów złotych do 1.002 miljonów złotych. Ogólna suma obiegu pieniężnego, a więc biletów Banku Polskiego i bilonu, wynosiła na 31 grudnia 1931 r. 1.459 miljonów złotych, a/ na 31 grudnia 1932 r. 1.325 miljonów złotych, — zmniejszyła się więc o 134 miljony złotych. Dzięki tej przezornej polityce rządu i Banku Polskiego, Polska należy do tych nielicznych krajów, jak Francja, Szwajcarja, Belgja, Holandja, które utrzymały kurs swojej waluty i nie uciekały się do przepisów dewizowych, pozostawiając obrót dewizami całkowicie wolnemu handlowi. Wprawdzie pod wpływem zarządzeń, ograniczających wolny obrót dewizami w krajach sąsiadujących z Polską, jak Niemcy, Czechosłowacja, Węgry, Austrja, Rumunja, i u nas pojawiały się głosy, wypowiadające się za wprowadzeniem przepisów dewizowych, — głosy te jednak nie znalazły poparcia w sferach miarodajnych. Związek Banków w Polsce wypowiadał się przeciwko wprowadzeniu ograniczeń dewizowych, uważając, że w polskich stosunkach gospodarczych przepisy te przynieść mogą tylko szkodę. W istocie rzeczy reglamentacja dewizowa ma swoje znaczenie tylko jako środek hamujący import i emigrację kapitałów. Należy zauważyć, że import do Polski zmniejszył się w ciągu ostatnich trzech lat kolosalnie i ograniczył się do artykułów najniezbędniejszej konieczności. W roku 1930 wartość importu wyrażała się sumą 2.246 miljonów złotych, w roku 1931 — sumą 1.468 miljonów złotych, a w roku 1932 — sumą 862 miljonów złotych. Polska w dziedzinie handlu zagranicznego zeszła już prawie do granicy samowystarczalności, tak że dalszej poważniejszej redukcji importu za pomocą reglamentacji dewizowej osiągnąćby się nie dało. Również i w dziedzinie wywozu kapitałów przepisy dewizowe nie mogą odegrać żadnej roli, gdyż odpływ ten, który obserwowaliśmy w roku 1931 podczas załamania się banków austrjackich i niemieckich, obecnie ustał całkowicie. Natomiast niezaspokojone na drodze legalnej zapotrzebowanie dewizowe, powstałe bądź w wyniku tranzakcyj importowych, bądź jako skutek skłonności tezauryzacyjnych społeczeństwa, spowodowałoby poszukiwanie walut poza giełdą pieniężną, wytwarzając, obok kursu oficjalnego, kurs nielegalny, umożliwiający czynnikom spekulacyjnym działalność szkodliwą dla interesów gospodarczych.

Utrzymanie kursu naszej waluty zapewniało stałość wewnętrznym stosunkom pieniężnym. Kontynuowanie dotychczasowej polityki walutowej powinno w przyszłości wpłynąć dodatnio na proces kapitalizacji w walucie krajowej, do czego przyczyni się również radykalne poderwanie zaufania do niewzruszonych dotychczas walut anglo-saskich. Utrzymanie

jednak mocnego kursu złotego w związku z ogromnym spadkiem cen wewnętrznych miało również swoje ujemne strony. Zachwiana została mianowicie równowaga sił między wierzycielem i dłużnikiem. Wskaźnik cen hurtowych artykułów rolnych, przyjęty za 100 w 1927 r., wykazał obniżenie do 44,8 w grudniu 1932 r.; wskaźnik cen hurtowych artykułów przemysłowych obniżył się w tym czasie do 65,8. Producent więc, otrzymując znacznie mniej za swoje wyroby, zmuszony był ponosić ciężary podatkowe i kredytowe w niezmienionej wysokości, — ciężary zaś socjalne zostały nawet powiększone w związku z istniejącem bezrobociem. Przedsiębiorstwa przemysłowe, z natury rzeczy daleko więcej elastyczne, były w możności choć w pewnej mierze przystosować koszty i rozmiary swej produkcji do zmienionych warunków, — natomiast warsztaty rolne, których koszty produkcji są daleko bardziej nieruchome, znalazły się w sytuacji szczególnie trudnej. W tej więc gałęzi wytwórczości ujawniła się w najsilniejszym stopniu niewypłacalność zarówno w dziedzinie zobowiązań kredytowych natury prywatno-prawnej, jak również w zakresie należności podatkowych. Okazała się niemożliwość wycofania z rolnictwa ulokowanych w niem kapitałów krótkoterminowych, — ściąganie zaś rat amortyzacyjnych i odsetek od pożyczek długoterminowych natrafiło na poważne trudności. Zaczęły się gromadzić z tego tytułu duże zaległości, których egzekucja doprowadzała do wyzucia z majątku posiadaczy warsztatów rolnych, co w wielu wypadkach łączyło się również ze stratą wierzycieli pożyczek krótkoterminowych, zabezpieczonych kaucjami hipotecznemi na dalszych numerach. W tym stanie rzeczy sfery rolnicze rozwinęły energiczną akcję w kierunku obniżenia oprocentowania wierzytelności długo- i krótkoterminowych oraz skonwertowania krótkoterminowych pożyczek wekslowych na zobowiązania kilkoletnie. Ustawodawcze załatwienie tej sprawy, będące wynikiem owej akcji, dało rolnictwu poważne ulgi, — ustawą bowiem z dnia 20 grudnia 1932 r. dokonano obniżenia oprocentowania wierzytelności, zabezpieczających listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych ziemskich do 4½%; towarzystw kredytowych miejskich, banków hipotecznych i komunalnych do 5%; wreszcie banków państwowych do najwyżej 5½%. Pozatem, okres umorzenia przedłużono do lat 56-ciu. Niezależnie od powyższej ustawy, przystąpiono w końcu 1932 r. do opracowania zasad konwersji krótkoterminowych zobowiązań wekslowych na zobowiązania kilkoletnie. Te ostatnie zamierzenia zostały urzeczywistnione w formie ustawy na początku 1933 r. Zbyt krótki okres czasu dzieli nas od wydania powyższych ustaw, aby można było ocenić, jakie odbicie znajdą powyższe zarządzenia na strukturze naszego ustroju kredytowego, — tembardziej, że zaszły inne wypadki natury finansowej, w pierwszym rzędzie załamanie się dolara, które tak silnie zaciążyły na strukturze rynku pieniężnego, że zasłoniły znaczenie innych przejawów ekonomicznych. W każdym jednak razie, zarządzenia konwersyjne muszą ujemnie odbić się na rynku papierów lokacyjnych i zaszkodzić na dalszą metę kredytowi rolnemu.

Osłabienie ustroju kredytowego Polski i zmniejszenie tempa produkcji pociągnęło za sobą znaczne skurczenie się obrotów gospodarczych, a, co za tem idzie, i redukcję dochodów publiczno-prawnych. Wpływy z poszczególnych podatków wykazują w roku budżetowym 1932/33 znaczne zmniej-

szenie w porównaniu z dochodami roku budżetowego 1931/32: podatek przemysłowy przyniósł skarbowi w roku budżetowym 1931/32 — 237 miljonów złotych dochodu, w roku 1932/33 wpływy z tego tytułu osiągnęły kwotę 195 miljonów złotych, zmniejszyły się więc o 18%; wpływy z podatku dochodowego w roku 1932/33 dały 192 miljony złotych wobec 214 miljonów w roku poprzedzającym; wpływy z ceł — 108 miljonów wobec 157 miljonów; wpływy z opłat stemplowych — 108 miljonów wobec 149 miljonów. Ogółem dochody skarbowe z podatków i opłat w roku budżetowym 1932/33 przyniosły 978 miljonów wobec 1.177 miljonów złotych w roku poprzedzającym; dochody z monopoli skarbowych dały 625 miljonów wobec 677 miljonów. Wykonanie budżetu za rok 1932/33 dało w końcowym rezultacie deficyt, wynoszący 242 miljony złotych, przy wydatkach wynoszących 2.244 miljony złotych i dochodach wynoszących 2.002 miljony złotych.

Sytuacja bankowa

Po wielkich wstrząśnieniach, jakie bankowość prywatna przeszła w 1931 r., i po utracie powyżej 50% swych wkładów, daje się zaobserwować w roku sprawozdawczym znaczne uspokojenie. Wprawdzie wkłady wykazują z miesiąca na miesiąc tendencję zniżkową, — ogólny jednak ich ubytek w ciągu całego roku obraca się w granicach 10% i nie ma charakteru gwałtownej ucieczki kapitałów, jak to miało miejsce w roku 1931, a wypływa jako konsekwencja kurczących się obrotów życia gospodarczego. W tym stanie rzeczy banki prywatne miały przed sobą za zadanie likwidację skutków przesilenia roku 1931 i przystosowanie się do nowych warunków, wynikających ze znacznie ograniczonej podstawy ich działania. Przeprowadzenie likwidacji skutków kryzysu było tem trudniejsze, że jednocześnie przeprowadzana była akcja ze strony rządu, mająca na celu przyznanie dłużnikom, a w szczególności dłużnikom rolniczym, ulg w zakresie obciążenia kredytowego. Poważną również przeszkodą były perturbacje na rynku pieniężnym, wywoływane wahaniem się kursu dolara.

Wkłady w 19-tu bankach związkowych zmniejszyły się w ciągu roku sprawozdawczego z 534 miljonów złotych na 31 stycznia do 479 miljonów na 31 grudnia 1932 r.

	Wkłady terminowe	Rachunki czekowe	Korespondenci „Loro" krajowi	Korespondenci „Loro" zagraniczni	Razem wkłady wszelkich typów
	w miljonach złotych				
31. I. 1932 . .	179	276	27	53	534
29. II. „ . .	174	280	29	53	535
31. III. „ . .	174	275	27	50	528
30. IV. „ . .	172	261	26	49	508
31. V. „ . .	167	255	24	46	492
30. VI. „ . .	157	256	22	45	481
31. VII. „ . .	154	268	25	44	491
31. VIII. „ . .	151	279	25	42	498
30. IX. „ . .	151	286	24	40	502
31. X. „ . .	153	278	27	38	496
30. XI. „ . .	154	275	28	35	493
31. XII. „ . .	155	266	27	31	479

Jak widać z powyższych cyfr, stałe zmniejszenie z miesiąca na miesiąc wykazuje rubryka „Korespondentów Loro zagranicznych", świadczące o poważnej likwidacji lokat zagranicznych. Co się tyczy wkładów terminowych, to wykazują one spadek tylko w miesiącach maju i czerwcu 1932 r., t. j. w okresie pierwszego załamania się kursu dolara, który na giełdzie w Zurichu obniżył się w ciągu kwietnia i maja z 5,18 na 5,11. Ponieważ znaczna część lokat terminowych w bankach, w szczególności zaś lokaty na książeczki oszczędnościowe w Małopolsce, opiewają na dolary, — przeto obniżenie się tej waluty pociągnęło za sobą częściowo konwersję tych lokat na wkłady w innych walutach, względnie na wkłady w złotych w złocie, częściowo zaś spowodowało wycofanie wkładów dolarowych i konwersję ich na dolary, względnie ruble złote. Ta część kapitału została wyeliminowana z obrotu gospodarczego. Rachunki czekowe banków nie wykazują prawie żadnych zmian, jeżeli nie brać pod uwagę miesiąca grudnia, — w którym to miesiącu, pod wpływem zapotrzebowania na pokrycie rocznych zobowiązań ultimowych, rachunki czekowe zazwyczaj wykazują zniżkę.

Zagraniczne zobowiązania „Nostro" banków prywatnych wykazały w 1932 r. poważniejsze zmniejszenie, a mianowicie ze 131 miljonów złotych na 31 stycznia zobowiązania te zmniejszyły się na 31 października do sumy 109 miljonów złotych, czyli o 17%. Ogólne więc zadłużenie banków prywatnych w stosunku do zagranicy z tytułu rachunków lorowych i nostrowych zmniejszyło się ze 184 miljonów złotych do 140 miljonów, t. j. o 24%.

Wszechświatowy kryzys bankowości prywatnej w 1931 r. odbił się poważnie na psychice i nastawieniu wkładców polskich. Pomimo, że banki prywatne polskie okazały ogromną odporność na skutki kryzysu i były w możności, bez uciekania się do jakichś nadzwyczajnych źródeł pomocy czy to ze strony skarbu państwa, czy ze strony banku emisyjnego, a tylko przez upłynnienie udzielonych przez nie kredytów sprostać zapotrzebowaniu wkładców i wypłacić powyżej 50% lokat, — to jednak w roku sprawozdawczym niemożna było zaobserwować u wkładców powrotu zaufania do banków prywatnych. Część wkładców wolała przechowywać swoje kapitały bądź w domu, bądź w schowkach bankowych, — część zaś, i to poważna, obdarzyła większem zaufaniem instytucje kredytowe, mające swoje oparcie bądź o państwo, bądź o związki samorządowe. To też obserwuje się w roku 1932 zmniejszenie się, aczkolwiek niezbyt znaczne, wkładów w bankach prywatnych przy jednoczesnym wzroście lokat w komunalnych kasach oszczędności, a przedewszystkiem w Pocztowej Kasie Oszczędności. Według danych, ogłoszonych w „Wiadomościach Statystycznych", wkłady we wszystkich bankach akcyjnych i 5-ciu największych domach bankowych zmniejszyły się w roku 1932 z 611 miljonów złotych do 527 miljonów; również zmniejszyły się wkłady w spółdzielniach kredytowych z 346 miljonów złotych do 306 miljonów. Natomiast komunalne kasy oszczędności wykazują zwiększenie wkładów z 603 miljonów złotych do 628 miljonów, a Pocztowa Kasa Oszczędności — z 510 miljonów złotych do 623 miljonów. W związku z powyższym, ogólna suma wkładów we wszystkich instytucjach kredytowych polskich wykazuje niewielki przy-

rost, a mianowicie zwiększyła się ona z 2.686 miljonów złotych na 31 grudnia 1931 r. do 2.722 miljonów złotych na 31 grudnia 1932 r. Wysokość wkładów w poszczególnych grupach instytucyj kredytowych przedstawiała się, jak następuje:

	31 grudnia 1931 r.	31 grudnia 1932 r.
	w miljonach złotych	
Bank Polski	190	196
Bank Gospodarstwa Krajowego	239	261
Państwowy Bank Rolny . . .	63	60
Banki komunalne	62	64
Banki prywatne*)	668	580
Pocztowa Kasa Oszczędności .	510	623
Komunalne kasy oszczędności .	603	628
Spółdzielnie kredytowe . . .	346	306

Dopływ wkładów do komunalnych instytucyj kredytowych wynikał jednak nietylko z zaufania, jakie wkładcy mieli do gwarancji związków samorządowych i państwa. Poważną rolę odgrywała również wysokość odsetek, płaconych przez te instytucje od wkładów. Kasy komunalne płaciły od wkładów na książeczki oszczędnościowe 9% i wyżej, podczas gdy banki prywatne stosowały przy tym typie wkładów stawkę 7%. Pocztowa Kasa Oszczędności płaciła od wkładów oszczędnościowych 6%, — wkłady te jednak, ze względu na swobodę dysponowania funduszami, odpowiadały raczej a vistowym wkładom bankowym, które były oprocentowane na 5%.

Związek Banków wielokrotnie podkreślał swe stanowisko, że konkurencja pomiędzy poszczególnemi grupami instytucyj kredytowych w dziedzinie oprocentowania wkładów powinna być ujęta w pewne określone ramy. Jako zasadę należałoby przyjąć, że wkłady na książeczki oszczędnościowe w kasach komunalnych powinny być tak samo oprocentowane, jak analogiczne wkłady w bankach prywatnych, — wkłady zaś oszczędnościowe Pocztowej Kasy Oszczędności, ze względu na swój bardziej płynny charakter, winny być oprocentowane narówni z wkładami a vistowemi banków prywatnych.

Oprocentowanie poszczególnych typów wkładów banków prywatnych wynosiło w ciągu 11-stu miesięcy 1932 r. od 5% do 8%. Poczynając od 1 grudnia roku sprawozdawczego, w związku z obniżeniem stopy debetowej, uległy obniżeniu mniej więcej o 1%. Poniżej podajemy oprocentowanie poszczególnych typów wkładów w bankach prywatnych do 1 grudnia 1932 r. i od 1 grudnia:

*) Łącznie z oddziałami banków zagranicznych.

	do 1.XII.1932	od 1.XII.1932
I. Wkłady złotowe:		
a vista bezprowizyjne	5%	4¼ %
a vista prowizyjne	5½ %	4½ %
z wypowiedzeniem 1-miesięcznem	6%	5¼ %
„ „ 3 „	7¼ %	6%
„ „ 6 „ i dłużej	8%	7%
książeczki wkładowe.	7%	6%
II. Wkłady w walutach obcych i w złotych w złocie:		
a vista gotówkowe	3%	2%
a vista, wypłacane czekami . .	4%	2½ %
z wypowiedzeniem 1-miesięcznem	5%	4%
„ „ 3 „	6%	5%
„ „ 6 „ i dłużej	6¾ %	6%
książeczki wkładowe.	5¾ %	5%

Kredyty bankowe

Działalność kredytowa banków uległa zmniejszeniu w znacznie silniejszym stopniu, niż zmalały wkłady. Ogólna suma kredytów na 31 stycznia 1932 r. wynosiła 864 miljony złotych, a na 31 grudnia — 723 miljony, jest to więc zmniejszenie o 141 miljonów złotych, czyli o 16%. Wkłady w tym samym czasie zmniejszyły się o 55 miljonów złotych, czyli o 10%. Przyczyna tego leżała w coraz bardziej kurczącym się zastępie odpowiedzialnych kredytobiorców, jak również w dążeniu banków do utrzymania płynności kasowej. Rozwój operacyj kredytowych w poszczególnych miesiącach 1932 r. przedstawiał się, jak następuje:

	Dyskonto	Otwarty kredyt	Pożyczki terminowe	Ogółem udzielone kredyty
	w miljonach złotych			
31. I. 1932 . .	406	411	47	864
29. II. „ . .	402	404	47	853
31. III. „ . .	392	405	47	844
30. IV. „ . .	389	398	47	834
31. V. „ . .	379	382	47	809
30. VI. „ . .	381	369	47	798
31. VII. „ . .	372	363	47	782
31. VIII. „ . .	366	347	47	760
30. IX. „ . .	362	341	47	751
31. X. „ . .	354	342	47	743
30. XI. „ . .	342	342	48	733
31. XII. „ . .	334	330	59	723

Zmniejszenie się sumy kredytów krótkoterminowych obserwuje się nietylko w bankach prywatnych, ale również w innych instytucjach kredytowych. W szczególności zmniejszenie wykazują operacje dyskontowe

w związku z poważnem zmniejszeniem się obiegu wekslowego. Ogólna suma kredytów, udzielona przez polskie instytucje kredytowe, za wyjątkiem kas komunalnych i spółdzielni kredytowych, zmniejszyła się w ciągu 1932 r. o 321 miljonów złotych, a mianowicie na 31 grudnia 1931 r. suma udzielonych kredytów wynosiła 2.209 miljonów złotych, a na 31 grudnia 1932 r. — 1.888 miljonów. Poniżej podajemy wysokość kredytów, udzielonych przez poszczególne instytucje kredytowe.

	31.XII.1931	31.XII.1932
	w miljonach złotych	
Bank Polski	796	700
Bank Gospodarstwa Krajowego	219	202
Państwowy Bank Rolny . . .	156	103
Banki komunalne	55	45
Banki prywatne	943	802
Pocztowa Kasa Oszczędności .	19	18

Stopa procentowa, pobierana przez instytucje kredytowe, została w końcu roku 1932 obniżona z 11% na 9½% w drodze rozporządzenia ministrów Skarbu i Sprawiedliwości. Zarządzenie to było jednym z etapów polityki rządowej, zmierzającej do obniżenia kosztów produkcji przemysłowej i do wyrównania rozpiętości między cenami artykułów rolnych i przemysłowych. Konsekwencją tego zarządzenia dla banków było obniżenie stopy procentowej od wkładów. To ostatnie jednak obniżenie nie mogło być przeprowadzone w tych samych granicach, co zniżka stopy dyskontowej, przedewszystkiem ze względu na konkurencję w tej dziedzinie kas komunalnych i Pocztowej Kasy Oszczędności, a pozatem na niebezpieczeństwo odpływu wkładów przy stosowaniu zbyt nizkiego oprocentowania. To też obniżenie odsetek od wkładów w bankach prywatnych wynosiło od ¾% do 1%. Ten stan rzeczy pociągnął za sobą obniżenie rentowności przedsiębiorstw bankowych, jak to widać z zestawienia rachunku procentów i prowizyj i rachunku kosztów handlowych banków związkowych.

Stosunek %-wy kosztów handlowych do procentów i prowizyj.

Rok 1926	93,6%
„ 1927	89,3%
„ 1928	80,0%
„ 1929	79,1%
„ 1930	78,7%
„ 1931	89,5%
„ 1932	104,6%

Dla przywrócenia równowagi między dochodami i wydatkami banki zmuszone były zastosować daleko idące oszczędności zarówno w dziale

wydatków rzeczowych, jak i personalnych, — rezultaty jednak tej akcji oszczędnościowej ujawnią się dopiero w roku 1933. Zauważyć przytem należy, że już w 1932 r. dokonane zostały przez banki bardzo poważne oszczędności w porównaniu z 1931 r., a mianowicie koszty handlowe wynosiły za 1931 r. 58,5 miljonów złotych, a za 1932 r. 44,8 miljony złotych, zmniejszyły się więc o 13,7 miljonów złotych.

Na osłabienie rentowności banków prywatnych wpływała również ich ostrożna polityka kasowa, która wymagała, ze względu na chwiejność stosunków na rynku pieniężnym, wysokiego pogotowia kasowego. Stosunek płynnych środków do zobowiązań natychmiast płatnych nie schodził w ciągu całego roku poniżej 22%, — w miesiącu zaś grudniu zwiększył się do 33%.

	Kasa, waluty, banki	Zobowiązania natychmiast płatne	Stosunek %-wy
	w miljonach złotych		%
31. I. 1932	85	355	24
29. II. „	81	361	22
31. III. „	89	353	25
30. IV. „	73	336	22
31. V. „	76	325	23
30. VI. „	78	324	24
31. VII „	86	337	26
31. VIII. „	91	347	26
30. IX. „	84	351	24
31. X. „	84	343	25
30. XI. „	86	338	25
31. XII. „	105	324	33

Widzimy więc, że płynność banków była utrzymywana w ciągu całego roku na bardzo wysokim poziomie i, jeżeli nawet uwzględnimy wkłady terminowe i kredyty banków zagranicznych, które również mają charakter terminowy, to i wówczas stosunek płynności będzie bardzo wysoki, bo wynoszący w końcu roku 18%.

Organizacja Związku

Wobec zmniejszenia się liczby banków związkowych, okazała się potrzeba przeprowadzenia reorganizacji Związku w kierunku uproszczenia reprezentacji związkowej. W tym celu, zamiast dotychczasowych władz Związku: Walnego Zgromadzenia, Rady Naczelnej i Zarządu, wyłonionego przez Radę, — powołano na mocy nowego statutu do reprezentowania Związku Zarząd, składający się z 7-miu osób, wybierany bezpośrednio przez Walne Zgromadzenie.

Związek Banków poniósł w roku 1932 dwie dotkliwe straty przez śmierć swego Prezesa, ś. p. Stanisława księcia Lubomirskiego oraz byłego Prezesa, ś. p. Dra Henryka Kadena.

Ś. p. Książę Stanisław Lubomirski zajmował stanowisko Prezesa Związku Banków przez bardzo krótki okres czasu, — jednak, jako prezes Rady Banku Handlowego w Warszawie, od wielu lat brał bardzo żywy i bez-

pośredni udział we wszystkich zagadnieniach, dotyczących bankowości prywatnej. Dzięki zaletom swego umysłu i charakteru, — położył duże zasługi dla rozwoju zarówno bankowości, jak i całego życia gospodarczego Polski.

Ś. p. Dr. Henryk Kaden zajmował stanowisko Prezesa Związku w latach 1924 — 1927, t. j. w okresie, gdy kładzione były podstawy pod rozwój ustroju pieniężnego Polski. Głęboka wiedza ś. p. Dra Kadena, jego wytrawna znajomość nietylko zawodu bankierskiego, ale i nauki ekonomicznej, oraz niezłomny charakter, pozwoliły mu odegrać ważką rolę w rozwoju polityki finansowej kraju. Prywatna bankowość polska ma specjalne obowiązki wdzięczności dla ś. p. Prezesa Kadena, gdyż jego to energja i bezwzględne oddanie sprawom publicznym, któremi się opiekował, ułatwiły bankom przetrzymanie skutków załamania się waluty polskiej w 1925 r. Od roku 1927 ś. p. Prezes Kaden usunął się od bezpośredniego i czynnego udziału w życiu bankowości, — do końca jednak swego życia zachował zawsze żywe zainteresowanie dla zagadnień, dotyczących bankowości.

Śmierć ś. p. Kadena pozostawiła w sferach bankowych głęboki żal.

BIBLIOTEKA W S.E. POZNANIU

DRUK. GALEWSKI I DAU, WARSZAWA

BILANS ŁĄCZNY

19 banków, należących do Związku Banków w Polsce

(W tysiącach złotych).

Główne pozycje stanu czynnego	31/I. 1932	29/II. 1932	31/III. 1932	30/IV. 1932	31/V. 1932	30/VI. 1932	31/VII. 1932	31/VIII. 1932	30/IX. 1932	31/X. 1932	30/XI. 1932	31/XII. 1932
Gotowizna	28.597	25.263	33.921	19.839	21.911	25.320	27.776	31.299	26.186	27.449	31 044	53.283
Waluty zagraniczne i dewizy	9.500	9.162	9.115	9.371	8.982	9.757	9.121	9.214	9.288	8.389	7.361	8.149
Papiery procentowe	65.629	66.286	62.873	61.746	60.200	61.717	60.891	60.717	60.772	60.928	60.707	59.877
Dyskonto	406.460	401.957	392.265	389.077	379.532	381.424	371.710	366.442	362.590	353.744	342.592	334.266
Rachunki otwartego kredytu	410.608	403.806	404.646	398.325	382.149	369.426	363.580	346.831	341.361	341.671	342.584	330.496
Pożyczki terminowe	47.394	47.294	47.018	46.781	47.019	47.161	47.026	47.240	47.385	47.462	48.013	58.786
Korespondenci „Loro"	17.392	17.187	17.554	18.085	18.962	19.227	19.447	19.289	19.381	19.863	20.002	19.091
Korespondenci „Nostro"	29.744	28.938	28.265	25.624	25.753	23.657	29.917	31.146	29.323	28.699	27.773	24.740
Koszty handlowe	4.308	8.087	12.441	16.622	20.074	23.519	26.780	30.042	33.247	37.038	40.249	44.808
Główne pozycje stanu biernego												
Kapitał zakładowy	136.348	136.348	136.348	136.348	136.348	136.348	136.348	136.348	136.348	136.348	136.348	136.348
Kapitały zapasowe	43.847	43.871	42.955	43.135	43.110	43.221	43.225	42.225	42.225	43.237	43.237	43.547
Wkłady terminowe	179.104	174.124	174.762	171.603	166.788	157.536	153.642	151.394	151.350	153.368	154.153	154.603
Rachunki czekowe	275.749	279.685	275.161	261.348	254.821	256.471	268.257	279.143	286.423	278.394	274.885	266.151
Korespondenci „Loro":												
„ krajowi	26.721	28.742	27.369	25.883	24.462	22.425	25.145	25.304	24.536	26.676	28.396	26.936
„ zagraniczni	52.735	52.628	50.580	49.275	45.748	45.056	43.958	42.316	40.120	37.911	35.198	31.304
Razem wkłady wszelkich typów	534.309	535.179	527.872	508.109	491.819	481.488	491.002	498.157	502.429	496.349	492.632	478.994
Korespondenci „Nostro":												
„ krajowi	11.214	12.067	17.421	21.716	24.141	30.308	31.460	30.033	30.212	31.355	32.483	35.448
„ zagraniczni	131.478	132.924	134.215	120.011	117.964	112.340	104.613	93.784	91.644	90.468	96.064	109.076
Redyskonto	238.799	232.813	228.526	229.954	228.814	235.581	221.993	213.891	203.407	195.504	185.746	191.703
Procenty i prowizje	4.626	7.741	11.503	18.701	22.074	24.258	26.836	28.708	31.430	37.796	41.235	42.854

BIBLIOTEKA W. S. E. W POZNANIU

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
BIBLIOTEKA GŁÓWNA
41060/1932
AE00365987

GD
1880